СЕРІЯ «Освітні технології»

УДК 378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-3\(3\)-315-330](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-3(3)-315-330)

Феррі Аліна Сергіївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, тел.: (0432) 57-03-60, e-mail: alinamarlowa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9635-7754>

Ціхоцька Ольга Аркадіївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов з курсом латинської мови та медичної термінології, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, 21018, тел.: (0432) 57-03-60, e-mail: zihozky@hotmail.com

Корильчук Неоніла Іванівна кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри «Первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики сімейної медицини», Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, майдан Волі, 1, м. Тернопіль, 46001, тел.: (0352) 52-44-92, e-mail: nkorylchuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1055-9292>

СУЧАСНІ МЕТОДИКИ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті висвітлено сутність поняття «онлайн навчання». Визначено, що найбільш актуальною проблемою навчально-виховного процесу у вищій медичній школі є його чітка орієнтація на формування особистості майбутнього лікаря, його громадянської відповідальності, правової культури, духовності, ініціативності, самостійності, толерантності, здатності до успішної діяльності в суспільстві, прагнення до постійного вдосконалення професійної компетентності. Іноземна мова в силу своєї гуманітарної, комунікативної та соціокультурної специфіки дозволяє успішно вирішувати ці завдання. Своєю чергою, викладачі медичних ЗВО враховують і вікові інтереси студентів: використовуються сучасні методики та технології навчання, мультимедійні засоби та інтернет-ресурси, пропонуються оригінальні тексти на професійні та загальнокультурні теми. Представлено напрямки проникнення інтернет-ресурсів в освітнє середовище України. Наведено особливості онлайн навчання студентів-

медиків іноземної мови зі спеціальності. Виділено умови, які варто враховувати при розробці методик онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей, зокрема: 1) можливість систематичного накопичення навчальних матеріалів, можливість їх редагування і зберігання; 2) можливість міжособистісної комунікації викладача і студента один з одним, а також з іноземними партнерами; 3) можливість управління процесом зі сторони викладача; 4) можливість вибору темпу навчання зі сторони студента. Також зазначається, що з метою найбільшої ефективності онлайн навчання необхідно створити сприятливе електронне середовище. Наведено сучасні методики іншомовної онлайн підготовки студентів-медиків: інтегрована (створення єдиного електронного освітнього середовища, яке ґрунтується на взаємозв'язку методів і форм «аудиторної» та самостійної роботи, їх цілей і завдань, формує всі компоненти необхідної компетенції, розвиває особистісні якості студентів й створює установку на подальше самовдосконалення в особистісному і професійному аспектах); проектна (для практики використання мови дається велика кількість ситуацій, що створюються за допомогою вербальної і предметно-образної наочності); комунікативна (метою навчання є оволодіння не іноземною мовою, а іншомовною культурою, яка включає в себе пізнавальний, навчальний, розвиваючий і виховний аспекти, через спілкування). Визначено актуальні принципи та методи їх реалізації. Запропоновано заходи, що сприятимуть подальшому поширенню онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей.

Ключові слова: освіта, медична спеціальність, студент, викладач, онлайн навчання, інтегрована методика, проектна методика, комунікативна методика, електронне середовище.

Ferree Alina Serhiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Chair of Foreign Languages with Course of Latin and Medical Terminology, Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University, 21018, Vinnytsia, Pirogov St., 56, tel.: (0432) 57-03-60, e-mail: alinamarlowa@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9635-7754>

Tsikhotska Olga Arkadiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Chair of Foreign Languages with Course of Latin and Medical Terminology, Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University, 21018, Vinnytsia, Pirogov St., 56, tel.: (0432) 57-03-60, e-mail: zihozky@hotmail.com

Korylchuk Neonila Ivanivna Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of «Primary Health Care and General Practice of Family Medicine», I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, 46001, Ternopil, Voli Square, 1, tel.: (0352) 52-44-92, e-mail: nkorylchuk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1055-9292>

MODERN METHODS OF ONLINE FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF PROFESSIONAL ORIENTATION OF MEDICAL SPECIALTY STUDENTS

Abstract. The article highlights the essence of the concept of «online learning». It is determined that the most pressing problem of the educational process in higher medical school is its clear focus on the formation of the future doctor's personality, his civic responsibility, legal culture, spirituality, initiative, independence, tolerance, ability to succeed in society, the desire for continuous improvement. professional competence. Due to its humanitarian, communicative and socio-cultural specifics, a foreign language allows to successfully solve these problems. In turn, teachers of medical free economic education take into account the age interests of students: modern teaching methods and technologies, multimedia tools and Internet resources are used, original texts on professional and cultural topics are offered. The directions of penetration of Internet resources into the educational environment of Ukraine are presented. Features of online teaching of foreign language medical students in the specialty are given. The conditions that should be taken into account when developing methods of online teaching a foreign language of professional orientation of medical students, in particular: 1) the possibility of systematic accumulation of educational materials, the possibility of their editing and storage; 2) the possibility of interpersonal communication between teacher and student with each other, as well as with foreign partners; 3) the ability to manage the process by the teacher; 4) the ability to choose the pace of learning by the student. It is also noted that in order to maximize the effectiveness of online learning, it is necessary to create a favorable e-environment. Modern methods of foreign language training of medical students are presented: integrated (creation of a single electronic educational environment, which is based on the relationship of methods and forms of "classroom" and independent work, their goals and objectives, forms all components of the necessary competence, develops personal qualities of students and creates an attitude for further self-improvement in personal and professional aspects); project (for the practice of language use is given a large number of situations created by verbal and object-visual visualization); communicative (the purpose of learning is to master not a foreign language, but a foreign language culture, which includes cognitive, educational, developmental and educational aspects, through communication). Relevant principles and methods of their implementation are determined. Measures have been proposed that will promote the further spread of online foreign language teaching for professional students of medical specialties.

Keywords: education, medical specialty, student, teacher, online learning, integrated methods, project methods, communicative methods, electronic environment.

Постановка проблеми. Через пандемію COVID-19, яка раптово охопила світ, система вищої школи несподівано опинилася в центрі освітнього експерименту. Ряд університетів вимушено перейшли на онлайн навчання, організація якого здійснила новий вплив на зміст, якість і ефективність освітнього процесу. Сьогодні беззаперечним є той факт, що впровадження

зкладами вищої освіти онлайн навчання істотно розширює діапазон форм, методів, прийомів навчально-виховної роботи в рамках викладання іноземної мови і створення додаткової мотивації для студентів, дозволяє комплексно реалізовувати міждисциплінарний підхід, підвищує об'єктивність контролю успішності та якості їх підготовки. Саме якісний освітній процес, як передумова успішного розвитку держави та важливий елемент інтелектуального потенціалу нації, вимагає постійних змін та вдосконалення змісту навчально-виховних процесів й імплементації методик навчання із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій, електронних ресурсів під час викладання іноземної мови професійного спрямування для студентів медичних спеціальностей.

Тому протягом останніх двадцяти років все частіше стає предметом досліджень використання онлайн навчання і включення в освітній процес окремих його елементів, таких як електронні або онлайн-курси. На сьогодні онлайн навчання виступає сучасним та ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності університетів, задоволення різних потреб та інтересів споживачів освітніх послуг, реалізації концепції неперервної освіти. Україна як держава з розвиненою системою освіти також активно включилася у цей процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впровадження онлайн-навчання – проведення вебінарів, курсів, онлайн-зустрічей, інтернет-конференцій присвячені роботи Г. К. Волкової, О. О. Дерези [3], С. В. Дерези [3], В. М. Ісаєнка, Е. В. Кірсанова [6], О. М. Капустянської, В. І. Крижанівської, В. М. Кухаренка, Д. Н. Маматова [7], Ю. В. Наволочної [11], Ю. Опанасюк, Р. В. Скляр [3], В. В. Уголькова [12], В. І. Черненко [6] та ін. Проблеми розвитку онлайн навчання висвітлено багатьма вітчизняними вченими, такими як І. М. Ахмад, О. С. Воронкін, Н. В. Дерев'янченко [2], М. Ю. Кадемія [5], А. І. Мельник [9]. Особливості становлення та впровадження онлайн навчання в Україні висвітлено у працях А. О. Губанової [1], А. Ю. Заболоцького, М. В. Ірчишиної [4], Л. А. Карташової, Т. І. Коваль, І. Ю. Марковіної [8], К. А. Митрофанової [10], С. А. Ракова, О. В. Співаковського, О. М. Спіріна, В. М. Толочко, С. В. Федорченка та ін. Хоча в дослідженні становлення онлайн навчання велика кількість наукових напрацювань, але варто більше уваги приділяти саме проблемам його розвитку у медичних закладах вищої освіти (ЗВО) з метою вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Мета статті є визначення сучасних методик онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземній мові на медичних спеціальностях стало органічною частиною освітнього процесу. Сучасний фахівець у сфері охорони здоров'я населення повинен вміти іноземною мовою вести дискусію і полеміку, бути готовим до підготовки і редагування текстів професійного і соціально значущого змісту, володіти основами діловодства з використанням і аналізом обліково-звітної документації, бути готовим до роботи з інформацією, отриманою з різних джерел, вести просвітницьку діяльність у

сфері медичної профілактики, брати участь в міжнародних конференціях і майстер-класах, процесі обміну досвідом із зарубіжними партнерами і багато іншого.

Головною метою формування професійно-особистісної культури студентів-медиків є розвиток соціально значущих якостей як вищої цінності освіти. Специфіка лікарської діяльності передбачає знання своєрідної сукупності етичних правил, заборон і обмежень, які повинні прийматися до уваги тими, хто неминуче за родом своєї діяльності втручається в життя іншої людини. Професійно-особистісна культура лікаря повинна пронизувати всі аспекти його професійної діяльності. У зв'язку з цим найбільш актуальною проблемою навчально-виховного процесу у вищій медичній школі є його чітка орієнтація на формування особистості майбутнього лікаря, його громадянської відповідальності, правової культури, духовності, ініціативності, самостійності, толерантності, здатності до успішної діяльності в суспільстві, прагнення до постійного вдосконалення професійної компетентності [9, с. 8].

Іноземна мова в силу своєї гуманітарної, комунікативної та соціокультурної специфіки дозволяє успішно вирішувати ці завдання. Виховний потенціал предмету надає можливість розвивати почуття патріотизму, формувати толерантність до цінностей інших країн і народів, удосконалювати моральні якості особистості студента. Соціокультурна орієнтація дисципліни передбачає ознайомлення студентів з елементами іншої культури, значущими для успішного спілкування з її представниками, що підвищує рівень загальної культури майбутнього фахівця. Викладачі медичних ЗВО враховують і вікові інтереси студентів: використовуються сучасні методики та технології навчання, мультимедійні засоби та інтернет-ресурси, пропонуються оригінальні тексти на професійні та загальнокультурні теми.

Відмітимо, що проникнення інтернет-ресурсів в медичне освітнє середовище України відбувається за наступними напрямками:

По-перше, це підвищення ефективності роботи бюджетних навчальних закладів. Таке впровадження полягає як в оптимізації існуючих процесів (онлайн розклад, використання цифрових технологій на лекціях і т.п.), так і в створенні нових (дистанційне навчання за допомогою онлайн курсів). Інформаційні технології в цій сфері в основному покращують роботу існуючої системи, оскільки зміни у нормативно-правовій базі вищої освіти не встигають за технологічним прогресом.

По-друге, це інтернет-ресурси, що надають навчальну інформацію і освітні послуги на безкоштовній основі. З глобальної точки зору онлайн-енциклопедії (Вікіпедія), тематичні форуми, блоги (The Nerdy Nurse, Medaholic, Doc's Opinion) і блог-платформи (Englishmed, English Health Train, Health Check by the BBC, Reading and Listening for Medical Workers) є важливим джерелом знань з медичної іноземної мови. Крім того, безкоштовні навчальні матеріали пропонуються в таких соціальних мережах як Instagram і Youtube.

Як зазначають О. О. Дереза, Р. В. Складар та С. В. Дереза, нові інтернет-

технології надають нові можливості. Ще кілька років тому для отримання західних бізнес-знань їздили за кордон, сьогодні ж безкоштовно можна прослухати бізнес-курси викладачів в режимі онлайн. Оплачувати ж курс потрібно лише в разі бажання отримати диплом. Так, просто сидячи в українському офісі, ви можете поспілкуватися «широю» англійською мовою з іноземними професорами. Усе це завдяки бурхливому розвитку вебконференсингу у наш час [3, с. 84].

Вказаний розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти України, у т.ч. медичної. Онлайн навчання є яскравим прикладом такої модернізації, яке, завдяки інтернет-ресурсам, охоплює широкі верстви суспільства і стає найважливішим фактором його розвитку.

Теоретичний інтерес до онлайн навчання спочатку виник в контексті вивчення досвіду дистанційної освіти, прагнення зрозуміти її можливості в зв'язку із застосуванням в освітньому процесі нових інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). Вчені Е. В. Кірсанова і В. І. Черненко під дистанційним навчанням в інформаційному суспільстві розуміють процес, при якому цілеспрямована опосередкована взаємодія учня і педагога здійснюється на основі інформаційних технологій, перш за все із використанням засобів телекомунікацій і телебачення [6, с. 80].

Ухвалення нового закону «Про освіту» ініціювало інтерес дослідників до ще одного поняття, яке широко використовується при характеристиці онлайн-навчання – «електронне навчання». Воно стало предметом когнітивного інтересу в роботах А. О. Губанової [1], Д. М. Маматова [7], Ю. В. Наволочної [11] і ін. Як правило, між дистанційним і електронним навчанням дослідники не проводять різниці. Більш того, вивчення сформованих дискурсивних практик використання терміну «онлайн-навчання» показує, що між ним, електронним і дистанційним навчанням також не має відмінностей. Наслідком даного довільного тлумачення понять стає те, що при характеристиці онлайн-навчання фахівці визначають як мінімум три форми його застосування в освітній системі: 1) синхронне (в режимі єдиного часу) – взаємодія педагога і студента з використанням телекомунікаційних технологій; 2) колективний перегляд в аудиторії відеолекцій, записаних викладачами інших вузів; 3) асинхронне – самоосвіта із застосуванням електронних інформаційних пакетів, створених фахівцями з конкретного навчального курсу (масові відкриті онлайн-курси).

Враховуючи вищезазначене, а також у зв'язку із подіями, які відбуваються в світі методика викладання іноземної мови професійного спрямування в онлайн форматі останнім часом набуває все більшої актуальності для багатьох дослідників і педагогів [4; 10]. На даний час розробляються цілі напрямки, навчально-методичні комплекси та онлайн-програми для їх реалізації в освітньому процесі.

Кожен розділ і аспект методики навчання іноземної мови у медичному ЗВО має свої особливості роботи, пов'язані з етапами і методами, що використовуються на заняттях.

Онлайн-робота з навчання професійної термінології проходить за тими ж етапами, що і аудиторні, і складається з наступних складових [8]:

- 1) презентація нової лексики;
- 2) автоматизація лексичних навичок;
- 3) організація повторення засвоєної студентами лексики і контроль якості пройденого.

Навчання студентів-медиків іноземної мови зі спеціальності передбачає збагачення новою науковою термінологічною лексикою, синтаксичними і граматичними конструкціями, мовними нормами, властивих науковому стилю, застосування отриманих умінь і навичок при виконанні різного роду завдань, вміння отримувати та передавати інформацію з навчальних текстів в усній і письмовій формі, а також розвиток набутих знань в різних видах мовленнєвої діяльності.

При визначенні обов'язкового лексичного мінімуму за медичними спеціальностями завжди важливий пошук відповідей на наступні питання, який повинен бути обсяг досліджуваного лексичного матеріалу, які терміни вважати найбільш часто вживаними в медицині і як їх класифікувати. У практичному досвіді при відборі лексики необхідно орієнтуватись на анатомічний блок (позначення частин людського тіла, назви внутрішніх органів і систем); клінічний блок (назви хвороб, симптомів, патологічних ознак); фармацевтичний блок (назви лікарських форм, засобів, способів застосування ліків). Окремо дається лексика, що позначає медичне обладнання, інструменти, оснащення медичних кабінетів (наприклад, тонометр, затиск кровоспинний і т.д.). Необхідним вважаємо також вивчення лексики, що позначає методи медичного обстеження, діагностики та лікування (наприклад, аускультация, скрінінг-тест, УЗД, ЕКГ, МРТ, КТ, рентгенографія, лапароскопія і т.д.).

Питання, які потребують уважного підходу, виникають також при підборі текстів і статей для читання та перекладу. Потрібно ретельно продумати з якої спеціальності вони повинні бути (загальномедичні і / або вузькоспеціалізовані), який повинен бути обсяг оригінальних іншомовних статей і текстів для позааудиторного читання; які тексти вибрати для подальшого обговорення зі студентами.

Отже, проведення онлайн занять з іноземної мови у медичному ЗВО характеризується наступними особливостями (частина з них природним чином збігається з особливостями дистанційного навчання):

1. Навчання проводиться в реальному часі у віртуальному середовищі з використанням технологій відеозв'язку (додатків і сервісів для групових відеодзвінків і відеоконференцій). Як наслідок, для проведення заняття необхідна наявність у всіх його учасників справних електронних пристроїв, відповідних додатків на пристроях і стійкого інтернет-підключення.

2. Відсутній безпосередній контакт викладача і студента, студентів всередині групи. Контакт опосередкований телекомунікаційними технологіями.

3. Взаємодія учасників заняття відбувається не тільки за допомогою усного

мовлення в режимі відеоконференції, а й за допомогою сервісів миттєвого обміну повідомленнями, в електронному освітньому середовищі – системах управління навчанням (Learning Management System).

Враховуючи особливості онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування у медичних закладах освіти, необхідно виділити наступні умови, яких необхідно дотримуватись при розробці методики: 1) можливість систематичного накопичення навчальних матеріалів, можливість їх редагування і зберігання; 2) можливість міжособистісної комунікації викладача і студента один з одним, а також з іноземними партнерами; 3) можливість управління процесом зі сторони викладача; 4) можливість вибору темпу навчання зі сторони студента. Також зазначається, що з метою найбільшої ефективності онлайн навчання необхідно створити сприятливе електронне середовище.

Тому в основі процесу іншомовної онлайн підготовки студентів медичних спеціальностей знаходиться розробка інтегрованої, проєктної та комунікативної методик формування фахових навичок засобами дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування». Необхідно відмітити, що більшість сучасних методик є комунікативно-орієнтованими, і однією з найважливіших їх цілей є навчання спілкуванню і володінню мовними засобами. Кожна з методик використовує при цьому різні засоби, методи і принципи. Тобто, кожна з методик має відмінні специфічні риси.

Під інтегрованою методикою ми розуміємо створення єдиного електронного освітнього середовища, яке ґрунтується на взаємозв'язку методів і форм «аудиторної» та самостійної роботи, їх цілей і завдань, формує всі компоненти необхідної компетенції, розвиває особистісні якості студентів й створює установку на подальше самовдосконалення в особистісному і професійному аспектах.

Інтегрована методика онлайн навчання у педагогічному аспекті передбачає формування базових для лікарської і академічної діяльності комунікативних умінь і навичок, які є універсальними для міжнародного та адаптованими до українського ринку праці.

Застосування інтегрованого підходу до інформатизації іншомовної освіти дозволило розглянути принципи даного процесу на трьох рівнях (методико-технологічному, системно-інтеграційному і концептуально-стратегічному). Їх реалізація, з нашої точки зору, дозволить створити універсальне електронне освітнє середовище для навчання іноземної мови професійного спрямування.

На методико-технологічному рівні розробляються принципи оволодіння окремими аспектами іноземної мови та видами мовної діяльності, визначаються стратегії і прийоми формування умінь і навичок за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; на системно-інтеграційному рівні синтезуються технології та методики навчання в рамках одного електронного освітнього середовища; на концептуально-стратегічному рівні відбувається адаптація існуючих освітніх програм з іноземних мов до нових технологічних умов.

Ефективність проєктної методики в більшій мірі забезпечується

інтелектуально-емоційною змістовністю тем, що включаються у навчання. Також слід зазначити їх поступове ускладнення. Але відмінною рисою тем є їх конкретність. З самого початку навчання передбачається участь студентів у змістовній і складній комунікації, без спрощення і примітивізму, які зазвичай характерні для підручників для початківців вивчення іноземної мови.

Іншою відмінною рисою проєктної методики є особлива форма організації комунікативно-пізнавальної діяльності студентів у вигляді проєкту. Від чого, власне, і з'явилася назва методики.

Новизна методики в тому, що студентам надається можливість самостійно конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття. Кожен проєкт співвідноситься з певною темою і розробляється протягом певного часу. Тема має чітку структуру, ділиться на підтеми, кожна з яких закінчується завданням до проєктної роботи.

Особливо важливою рисою є те, що студенти мають можливість говорити про свої думки, свої плани. Завдяки роботі над проєктом створюється міцна мовна база.

Специфічним є також поділ навичок на два види: навички студента і навички користувача мовою. Для розвитку першого виду навичок використовуються фонетичні й лексико-граматичні вправи тренувального характеру. Навчання граматичним навичкам і їх тренування зазвичай проводяться у вигляді роботи на основі таблиць. Всі вправи, що особливо важливо, виконуються у рамках розробки представленого проєкту.

Для практики використання мови дається велика кількість ситуацій, що створюються за допомогою вербальної і предметно-образної наочності.

Найпершою специфічною рисою комунікативної методики є те, що метою навчання є оволодіння не іноземною мовою, а іншомовною культурою, яка включає в себе пізнавальний, навчальний, розвиваючий і виховний аспекти. Другою специфічною рисою комунікативної методики є оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування. Саме комунікативна методика вперше висунула положення про те, що спілкуванню потрібно навчати тільки через спілкування, що стало для сучасних методик однією з характерних рис. У комунікативній методиці навчання спілкування виконує функції пізнання, розвитку та виховання.

Наступною відмінною рисою запропонованої методики є використання всіх функцій ситуації. Комунікативне навчання будується на основі ситуацій, які (на відміну від інших методичних шкіл) розуміються як система взаємовідносин. Головний акцент тут ставиться не на відтворення за допомогою засобів наочності або словесного опису фрагментів дійсності, а на створення ситуації як системи взаємовідносин між студентами-медиками. Обговорення ситуацій, побудованих на основі взаємин студентів, дозволяє зробити процес навчання іншомовної культури максимально природним і наближеним до умов реального спілкування.

Специфічною рисою комунікативної методики є також використання умовно-мовних вправ, тобто таких вправ, які побудовані на повному або

частковому повторенні реплік викладача. В процесі набуття знань і навичок характер умовно-мовленнєвих вправ стає все більш складним, поки необхідність в них не вичерпує себе, коли висловлювання студентів-медиків не стають самостійними і усвідомленими.

Отже, незалежно від такої великої кількості подібних рис, кожна з методик має свої специфічні риси. Саме завдяки їм ці методики і відрізняються один від одного і стають окремими, самостійними явищами в методології.

Зауважимо, що на поточному рівні розвитку освіти, педагоги медичних закладів освіти та багато дослідників в цій галузі відзначають не тільки необхідність, а й важливість застосування вищезазначених сучасних методик онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів-медиків. Найбільш актуальними методами їх реалізації є (табл.1):

Таблиця 1

**Методи реалізації онлайн навчання іноземної мови
професійного спрямування студентів-медиків**

№	Метод	Опис
	Електронні навчально-методичні посібники, словники та книжки з гіперпосиланнями	Використання електронних друкованих матеріалів значно спрощує роботу педагога, так як він заздалегідь має можливість виділити найважливіші місця, це не вимагає друку, може бути розраховане на будь-яку кількість студентів, а також дозволяє бути більш самостійним і творчим, якщо завдання в посібнику пропонує проявити креатив. Наприклад, деякі студенти медичних вузів є досить творчими особистостями і здатні зняти відеоматеріал або підготувати презентацію про слова іноземного походження, які використані при створенні медіа-реклами лікарських засобів. Недоліком тут є відсутність наочності, яка потрібна деяким студентам для заучування і розуміння, а також неможливість контролю без залучення додаткових ІТ-засобів (персональний комп'ютер, спеціальна програма, мережа Інтернет та ін.).
	Чати, групи, підкасти, вікі-сайт та ін. На платформі Web 2.0.	Більш ефективною, на наш погляд, в процесі навчання іноземної мови з використанням сучасних технологій є робота з технологією Web 2.0. Даний ресурс являє собою платформу, внутрішнє наповнення і управління якої формується самими користувачами. Основна особливість технології Web 2.0 в тому, що вона формується не засобами публікації, а інтерактивними інструментами. Користувачі самі безкоштовно регенерують контент, доповнюють його, керують ним. На базі Web 2.0 побудовані такі сайти, як: онлайн-ігри, соціальні мережі, форуми, блоги, соціальні закладки, чати, спільноти. Так, наприклад, при навчанні іноземної мови добре зарекомендував себе блог-сайт. Тут перевагою є можливість застосування його, з одного боку, як блог педагога, де студенти в процесі роботи мають можливість залишати свої питання / коментарі тощо. З іншого боку, даний блог може бути спільним (педагог / студент) і повідомлення можуть бути спільними, а також індивідуальним (особистий блог студента). У першому випадку, педагог має можливість розмістити навчальний матеріал з іноземної мови, розділивши на блоки і до

		<p>кожного блоку пропонувати завдання. Наприклад, блок «Афоризми». Тут студенти можуть додавати власні відомі висловлювання на іноземній мові, ділитися ними в коментарях і ін. Також тут студенти-медики, які мають творчі здібності, зможуть зробити яскраву і наочну презентацію про рослини або хвороби у відповідність з розділом.</p> <p>У другому випадку, у студентів є можливість поспілкуватися з педагогом про складнощі, пов'язані з навчанням і / або запропонувати власну цікаву тему для навчання / роз'яснення та ін. В останньому випадку (індивідуальний блог) студенти мають можливість розмістити власні творчі пошуки / матеріали: презентації на певні теми, відео, вирізки з фільмів, де використовуються цитати іноземною мовою, відомі меми та ін.</p> <p>З недоліків даної методики навчання можна виділити тільки той факт, що робота на цій платформі буде цікава і продуктивна при бажанні і відповідній активності з обох сторін: як педагогом, так і студентами. Також важливо підкреслити, що дана методика може бути використана швидше, як допоміжна, так як проведення офіційного заліку / іспиту з предмету тут практично неможливо.</p>
	Сайт вищого навчального закладу, де є особиста сторінка педагога або особистий сайт педагога	<p>На сьогоднішній день кожен ЗВО в нашій країні має сайт, в тому числі медичний. На сторінках даного сайту кафедри, а також викладачі мають можливість розміщувати навчальні матеріали, важливу та актуальну інформацію, підсумки підготовки з конкретних дисциплін. Навчання іноземної мови через сайт в сучасних реаліях є одним з найбільш ефективних методик передачі знань, закріплення їх і контролю, як проміжного, так і підсумкового.</p> <p>При цьому не усі ЗВО можуть надати можливість будь-якому педагогу розміщувати достатню кількість матеріалів для отримання студентами знань / придбання професійних компетенцій, через навчання дисципліни, наприклад іноземної мови. У зв'язку з чим деякі педагоги створюють власні сайти, які дозволяють вирішити зазначену вище проблему. Сайт, наприклад, може мати такі розділи: «Анатомічна термінологія», «Клініка», «Афоризми», «Фармацевтична термінологія», «Клінічна термінологія». Для кожної з тем педагог має можливість розміщувати додаткові завдання, в тому числі завдання підвищеного рівня складності, необхідні для підготовки до внутрішньуниверситетської олімпіади.</p> <p>Сайт дає можливість не тільки навчати іноземній мові, а й контролювати процес навчання, наприклад, через аналіз відвідування даного ресурсу (хто, коли, скільки часу витратив на відвідування та ін.). Тут можуть бути розміщені електронні підручники, посібники, матеріали, які можуть застосовуватися в процесі навчання іноземної мови.</p>
	Електронна пошта, соціальні мережі, месенджери і ін.	<p>Зазначений пункт має такі ж переваги, як два попередніх, але відмінною рисою його буде швидкість передачі / отримання / трансляції інформації, а також актуальність й інтерес до повідомлення. Тут викладач, також як на платформі Web 2.0 може створювати групу з розміщенням потрібної інформації (лекції, практичні матеріали, тема доповідей / презентацій), обговорювати важливі питання і ділитися новинами та актуальними питаннями, пов'язані з темами навчання. Зазначені в цьому пункті ресурси в</p>

		максимальному ступені близькі сучасній молоді, проте вони також не можуть на сьогоднішній день розглядатися як офіційний канал для проведення підсумкової роботи.
	Спеціальні програми для роботи зі студентами в онлайн режимі: «Zoom», «Skype», «Google Classroom», CORE, Coursera	Спеціально розроблені для навчання програми – це найсильніший, актуальний і ефективний метод навчання з використанням ІТ-технологій на сьогоднішній день. Дані програми були створені для навчання і постійно удосконалюються для того, щоб зазначений процес ставав максимально простим і зрозумілим для педагога й студента.

Джерело: складено авторами на основі [2; 5; 8; 9; 12]

Так, кожен із зазначених методів у табл.1, має переваги і недоліки, які проявляються в процесі навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей.

На наш погляд, серед популярних платформ для організації онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей найкращими вважаються:

1. Zoom (найпопулярніша платформа для організації аудіо- і відеоконференцій). Дана платформа надає найширші можливості в організації відео-уроку: бачити студента (організатор має можливість включати відео у слухача); розділити групу на підгрупи для відпрацювання діалогів, монологічного висловлювання; використовувати «віртуальну» дошку; демонструвати екран ноутбука викладача; відправляти файли студентам; організовувати чати студентів. На вищезазначеній платформі проводяться «аудиторні» заняття, включають такі методики роботи, як опитування, монологічне висловлювання, бесіда. Під час заняття студенти мають можливість задавати питання безпосередньо викладачу.

2. Google Classroom (онлайн-сервіс для організації онлайн освіти від компанії Google). В дану програму інтегровані такі сервіси як «Google Drive», мета якого – розробка завдань і обмін ними, «Google Docs», тобто робота з документами в програмі «Google», «Gmail» – це електронна пошта для спілкування і обміну важливою і актуальною інформацією, «Google Calendar», створений для побудови розкладу занять. Тут викладач має можливість проводити в онлайн режимі лекцію, відповідати на запитання присутніх, організувати і провести іспит, тестування, залік з відповідним контролем та звітністю. Проводити / перевіряти як семінарське так і практичне заняття, а також побачити активність своїх студентів. При цьому даний ресурс не може розглядатися як самостійний. Наприклад, якщо педагог вирішив провести залікову роботу, про час, порядок проведення та інші особливості він інформує студента за допомогою електронної пошти, групи в соціальній мережі, месенджерів або особисто.

3. CORE (онлайн-платформа для розробки курсів, створення і передачі освітніх матеріалів).

4. Coursera (найбільший онлайн-портал за різними програмами навчання).

Отже, ми можемо відзначити, що онлайн навчання іноземної мови можливо з використанням декількох методик, кожна з яких має свої сильні і слабкі сторони. Однак більшість з них є швидше допоміжними засобами, додатковою можливістю, навіть якщо ми говоримо про онлайн навчання. Однак у світлі сьогоденних проблем і труднощів, пов'язаних з пандемією Covid-19, деякі описані вище ІТ-технології можуть стати реальними засобами / методиками навчання / контролю знань, у тому числі підсумкового.

Що стосується відпрацювання різних аспектів іноземної мови при проведенні занять в онлайн форматі для студентів медичних спеціальностей, то тут також спостерігається ряд складнощів. Так, наприклад, онлайн навчання обмежує можливість проведення групового диктанту для перевірки правопису нових лексичних одиниць. Незважаючи на формальну наявність технічної можливості (наприклад, в чаті), контроль за списуванням (як з зошита, так і з інших джерел) являється практично неможливим. В результаті, для контролю засвоєння лексики використовується усне опитування. Що стосується інших видів письмових робіт, таких як твір, практика показує списування (буквально, копіювання) тексту слово в слово багатьма студентами. Щодо перекладу тексту, контроль за самостійністю його виконання також ускладнюється через активне використання студентами можливостей Інтернет-перекладу. Говорячи про усний аспект, розмежування студентів на малі групи для практики діалогів технічно можливий (наприклад, в платформі Zoom), проте такі діалоги виходять менш правдоподібними внаслідок відсутності живої комунікації, як при очних заняттях. Все це перешкоджає досягненню основної мети викладання іноземної мови – розвитку комунікативної компетенції.

Також ще однією проблемою впровадження освітніх технологій на заняттях з іноземної мови для студентів-медиків є те, що формування матеріально-технічної бази для онлайн навчання почалося з певним відставанням і керівники навчальних закладів лише недавно усвідомили всю його важливість. Крім того, це висока вартість розробки, впровадження, підтримки електронних систем навчання, відсутність необхідної технічної підтримки, мала кількість кваліфікованих викладачів для реалізації онлайн навчання, недостатня кількість повноцінних електронних курсів.

Разом з тим необхідно зазначити і те, що, незважаючи на велику кількість проблем, викладання іноземної мови студентам медичних спеціальностей в онлайн форматі має великий потенціал в освітньому середовищі, який необхідно розвивати і використовувати. Для України розвиток онлайн навчання має важливе значення, пов'язаний з необхідністю надання освітніх послуг великій території країни з вкрай нерівномірною інфраструктурою і незадоволеністю попиту населення на освіту. Варто відмітити, що в умовах онлайн навчання змінюється вид комунікацій: відбувається заміна традиційних комунікаційних

зв'язків на телекомунікаційні засоби, які забезпечують інтерактивну взаємодію студентів і викладачів в навчальному процесі і здійснюють доступ до основного обсягу досліджуваного матеріалу. Розвиток онлайн навчання дозволив перетворити використання технічних засобів в освітньому процесі в специфічний дидактичний підхід, а далі в специфічну систему організації навчального процесу.

Тому з метою подальшого поширення онлайн навчання іноземної мови професійного спрямування студентів медичних спеціальностей пропонуємо проведення таких заходів:

- 1) пошук компромісу в сфері співвідношення якості закритої інформації і дистанційних можливостей передачі даних;
- 2) достатнє цільове фінансування розробок іноземних електронних підручників і електронних навчальних систем;
- 3) створення службових і освітніх стандартів для формування універсальних знань на базі конкретного медичного навчального закладу;
- 4) підготовка викладачів іноземної мови до використання ІКТ;
- 5) підбір дидактичних методик, найбільш ефективних при дистанційному спілкуванні на заняттях з іноземної мови професійного спрямування.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що, незважаючи на труднощі сучасної ситуації перехідного періоду і специфічні особливості освітнього процесу в медичних закладах навчання, очевидним є той факт, що вивчення іноземної мови займає важливе місце в освітньому процесі вищої медичної школи. На заняттях з іноземної мови професійного спрямування можливо і необхідно здійснювати реалізацію принципів, закладених в основних документах щодо модернізації вітчизняної освіти: професійно-орієнтований підхід, формування навичок і вмінь спілкуватися на професійні теми, врахування особливостей професійного мислення майбутніх фахівців, а також їх індивідуальних і особистісних якостей і потреб, що в кінцевому підсумку сприятиме приведенню змісту та структури професійної освіти у відповідність до потреб ринку праці.

Але, безумовно, методично правильно організований освітній процес з використанням електронних освітніх ресурсів і досить високе матеріальне забезпечення може вивести навчання іноземної мови професійного спрямування на якісно новий рівень.

Безумовно, найкращим варіантом для організації навчання іноземної мови в сфері медицини може стати застосування інтегрованої методики, тобто створення повноцінного електронного середовища, в якому студенти, лікарі і викладачі будуть відчувати себе комфортно й активно брати участь в освітньому процесі нарівні з його іншими учасниками.

Література:

1. Губанова А. О. Методика проведення навчальних занять у формі тьюторіала. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. № 9. С. 100-107.

2. Дерев'янченко Н. В. Особливості організації навчального процесу під час дистанційного навчання на кафедрі латинської мови та медичної термінології ХНМУ. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 19-20 листопада 2020 р.). Полтава : Вид-во "Астрія", 2020. С. 130-133.
3. Дереза О. О., Склад Р. В., Дереза С. В. Методи навчання онлайн. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць. 2020. С. 82-90.
4. Ірчишина М. В. Викладання іноземної мови з професійним спрямуванням на немовних факультетах. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_58b49e9bd8667.pdf (дата звернення: 04.10.2021).
5. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник. Львів: Вид-во «СПОЛОМ», 2009. 260 с.
6. Кирсанова Е. В., Черненко В. И. К вопросу о дистанционном образовании. Вестник Ассоциации вузов туризма и сервиса. 2012. № 3. С. 79-86.
7. Маматов Д. Н. Электронное обучение в образовании. Образование через всю жизнь. 2015. Т. 13. С. 12-16.
8. Марковина И. Ю. Иностранный язык в медицинском вузе. Оптимальные модели обучения. Вестник МГЛУ. 2015. Вып. 14 (725). С. 77-84.
9. Мельник А. І. Формування професійно-пізнавальної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів у процесі навчання іноземних мов : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04; Київ. нац. лінгвіст. ун-т, Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. Київ, 2008. 20 с.
10. Митрофанова К. А. Систематизация лексического материала для обучения студентов медицинских специальностей иностранному языку. Известия Самарского научного центра Российской академии наук. Социальные, гуманитарные, медико-биологические науки. 2010. Т. 12. № 5-2. С.523-526.
11. Наволочная Ю. В. Особенности контроля в электронном обучении. Педагогика и психология образования. 2014. №4. С. 51-54.
12. Угольников В. В. Компьютерные технологии как средство обучения иностранным языкам в вузе: автореф. дис... канд. пед. наук. Специальность 13.00.01 - общая педагогика, история педагогики и образования. Москва, 2004.

References:

1. Hubanova, A. O. (2016). Metodyka provedennia navchalnykh zaniat u formi tiutoriala [Methods of conducting training sessions in a tutorial]. Proceedings. Series: Problems of methods of physical-mathematical and technological education. 2016, 9, 100-107 [in Ukrainian].
2. Derevianchenko, N. V. (2020). Osoblyvosti orhanizatsii navchalnoho protsesu pid chas dystantsiinoho navchannia na kafedri latynskoi movy ta medychnoi terminolohii KhNMU [Features of the educational process during distance learning at the Department of Latin and Medical Terminology of KhNMU]. Current issues of linguistics, professional language didactics, psychology and pedagogy of higher education: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Poltava, 19-20 lystopada 2020 r.). Poltava : Vyd-vo "Astraiia", 130-133 [in Ukrainian].
3. Dereza, O. O., Sklyar, R. V. & Dereza, S. V. (2020). Metody navchannia onlain [Online learning methods]. Improving the educational process in higher education: a collection of scientific and methodological works, 82-90 [in Ukrainian].
4. Irchyshyna, M. V. Vykladannia inozemnoi movy z profesiinym spriamuvanniam na nemovnykh fakultetakh [Teaching a foreign language with a professional focus on non-language faculties]. Reteved from: http://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_58b49e9bd8667.pdf [in Ukrainian].

5. Kademiia, M. Iu. (2009). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii navchannia [Information and communication technologies of teaching]. Lviv : Vyd-vo «SPOLOM» [in Ukrainian].
6. Kirsanova, E. V. & Chernenko, V. I. (2012). K voprosu o dystantsyonnom obrazovany [On the question of distance education]. Bulletin of the Association of Universities of Tourism and Service, 3, 79-86 [in Ukrainian].
7. Mamatov, D. N. (2015). Elektronnoe obuchenye v obrazovany [E-learning in education]. Lifelong learning, 13, 12-16 [in Russian].
8. Markovyna, Y. Iu. (2015). Ynostrannyi yazyk v medytsynskom vuze. Optymalnye modely obucheniya [Foreign language in medical school. Optimal learning models]. MSLU newspaper, 14 (725), 77-84 [in Russian].
9. Melnyk, A. I. (2008). Formuvannia profesiino-piznavalnoi spriamovanosti studentiv vyshchych medychnykh navchalnykh zakladiv u protsesi navchannia inozemnykh mov [Formation of professional and cognitive orientation of students of higher medical educational institutions in the process of learning foreign languages]: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04; Kyiv. nats. linhvist. un-t, Tsentr. in-t pisliadyplom. ped. osvity APN Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].
10. Mytrofanova, K. A. (2010). Systematyzatsiya leksycheskoho materyala dlia obucheniya studentov medytsynskykh spetsyalnostei ynostrannomu yazyku [Systematization of lexical material for teaching medical students a foreign language]. Proceedings of the Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences. Social, humanities, medical and biological sciences, 5-2, 523-526 [in Russian].
11. Navolochnaya, Yu. V. (2014). Osobennosti kontrolya v elektronnom obuchenyy [Features of control in e-learning]. Pedagogy and psychology of education, 4, 51-54 [in Russian].
12. Uholkov, V. V. Kompiuternye tekhnolohyy kak sredstvo obucheniya ynostrannym yazykam v vuze [Computer technologies as a means of teaching foreign languages in high school]: avtoref. dys... kand. ped. nauk. Spetsyalnost 13.00.01 - obshchaia pedahohyka, ystoriya pedahohyky y obrazovaniya. Moskva, 2004 [in Russian].